

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XVIII. An sit peccatum mortale proferre iurame[n]tum sine
intentione iurandi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

cumque deficiat veritas iuramenti, Deus adducitur vt testis mendacij: in quo non est invenire parvitatem materia; quia sic irrogatur Deo ingens iniuria. Si vero dicatur secundum, nempe quod in defectu adimpletionis non deficit veritas, sed fidelitas; cum hæc sit capax parvitatis materia, & solum sit culpa venialis, esse infidelem in re minima; siue res minima sit materia totalis, vel partialis, erit peccatum veniale. Sic peccat solum venialiter, qui omittit vnam salutationem Angelicam, siue promissam vt materiam totalem, nempe cum quis vouet recitare semel vnum Ave Maria; siue promissam vt materiam partialem, scilicet cum quis vouit recitare Rosarium, & illud recitans omittit vnum Ave Maria.

24. Ad primam obiectionem ex P. Lessio respondeo, negando Maiorem, scilicet, quod qui non implet promissionem iuratam, faciat Deum testem falsi. Ad probationem, licet in eo casu falsum sit, quod iurans impleturus sit iuramentum; Deus enim scit, non esse implendum; at id non est falsum ex intentione iurantis, cum habeat intentionem implendi; vnde solum est falsum materialiter. Sic enim in iuramento assertorio si id, quod cum iuramento assertitur, coram Deo est falsum, iurans tamen existimat omnino esse verum, nullo modo est periurus, nec deficit à veritate debita iuramento.

25. Ad secundam distinguenda est Maior. Eiusdem rationis est falsum reddere [in locutione] id, quod Deus antea testatus est, & quod de presenti testatur, concedo; falsum reddere [materialiter solum] nego. Quia dum quis deficit ab impletione promissionis iuratæ, nõ loquitur adducendo Deum vt testem mendacij; & antea adduxit Deum vt testem veri formalis. Ad tertium patet ex

dictis, non deficere veritatem formalem ex defectu impletionis rei promissæ, sed solum deficere fidelitatem.

26. Ex dictis constat, non damnari in hoc decreto opinionem asserentem, posse esse culpam venialem, non implere promissionem iuratam in materia leui. Et ratio est. Nam in hoc decreto solum damnatur propositio asserens, non peccare lethali-ter, qui vocat Deum in testem mendacij leuis: sed quando non impletur promissio iurata circa materiam leuem, non vocatur Deus in testem mendacij leuis; quia ibi nullum est mendacium: ergo in hoc decreto nõ damnatur hæc opinio.

DISERTATIO XVIII.

An sit peccatum mortale proferre iuramentum sine intentione iurandi?

CAPVT I.

Proponitur propositio damnata; Et inquiritur, an sit peccatum mortale, an veniale iurare verum sine intentione iurandi?

SUMMARIVM.

Qui existiment, damnari tamquam lethale, iurare verum sine intentione iurandi. n. 1.

Non est proprie iuramentum, quod fit sine intentione iurandi. n. 2.

Intentio est quasi verborum animatum. 3.

Iuramentum exterius prolatum sine intentione iurandi asserti irreuerentiam respectu Dei. n. 4.

Ddd

Qui

Qui censeant, id esse peccatum lethale. n. 5.

Secunda opinio quomodo sit veniale, aut lethale iurare sine intentione iurandi. n. 6.

Fundamentum huius sententiae. n. 7.

I Propositio 25. ex ijs que damnantur in præfato decreto, est hæc: *Cum causa licitum est iurare sine animo iurandi, sine res sit levis sine grauis.* Ex qua damnatione fortasse non deerit aliquis, qui existimet inferri, semper esse peccatum mortale iurare sine animo iurandi, etiam si sit verum id, quod sub iuramento asseritur. Et ita videtur intellexisse hanc propositionem Filguera in illius expositione. Lumbier autem num. 1821. videtur primâ facie idem sentire; sed si attendantur ea, quæ docet in loco, ad quem se remittit (scilicet ad tom. 2. summæ num. 588.) solum videtur intelligere damnationem propositionis de iuramento falso emisso sine intentione iurandi.

*Filguer.
Lumbier.*

2. Pro cuius rei claritate supponendum est primo, non esse vere, & proprie iuramentum, quando de est intentio iurandi. Quod ita certum est, vt Pater Thomas Sanchez, lib. 3. sum. cap. 10 num. 4. asserat, in hoc convenire omnes Doctores. Et P. Suarez lib. 2. de iuram. cap. 7. num. 2. ait, id esse certum apud omnes. Et pro hac sententia citat S. Thomam, Caietanum, Sotum, Couarrubiam, Panormitanum, & Glossam in cap. *Veniens*. de iureiurando.

*Tho. San.
Suar.
S. Thom.
Caietan.
Sotus.
Cuarub.
Panorm.
Glossa.*

3. Et ibi rationem reddunt, quia interior intentio est quasi verborum anima: erunt ergo verba quasi mortua, & iuramentum amittet vim suam, si desit intentio iurandi. Deinde quia eæ actiones humanæ, quæ pariunt obligationem, requirunt consensum voluntatis, qui consensus dari non potest sine intentione faciendi id,

quod producit obligationem. Cum ergo iuramentum sit actio, quæ producit obligationem, siue dicendi verum, siue standi promissis, requirit plenum consensum voluntatis, atque adeo intentionem iurandi.

4. Supponendum est secundo iuramentum exterius prolatum sine intentione iurandi asserre irreuerentiam respectu Dei, & Sacri nominis eius, quod invocatur, in quo conveniunt communiter Doctores.

5. Dissentiunt vero in ea questione, an semper sit peccatum mortale proferre iuramentum exterius sine intentione iurandi. In qua questione non pauci docuerunt, semper esse peccatum mortale. Ita Caietanus 2. 2. quæst. 89. arr. 7. Armilla, verb. *Periurium*. num. 3. Couarrubias de pactis. 1. part. §. 5. num. 2. & Filguera citatus §. *Respondetur*.

*Caietan.
Armilla.
Cuarub.
Filguer.*

6. Secunda opinio est, esse solum peccatum veniale iurare verum sine intentione iurandi, dummodo id non fiat in contractu, aut in iudicio legitimo, esse vero mortale si iuretur falsum, etiam sine intentione iurandi. Hanc censent probabiliorum Pater Suarez, tom. 2. de Religion. tract. de iuramento. lib. 3. cap. 17. num. 6. P. Castro Palao, tom. 3. tract. 14. disp. 1. punct. 8. num. 4. P. Thomas Sanchez, lib. 3. sum. cap. 6. num. 10. P. Lessius, lib. 2. de Iust. cap. 42. dub. 8. num. 42. & plures alij communiter.

*Suar.
Cast. Pal.
Tho. San.
Lessius.*

7. Ratio autem, ob quam defendunt, non esse peccatum mortale, ita iurare verum sine animo iurandi, est, quia id duntaxat est mendacium, & non perniciosum homini, aut Deo. Non homini, quia extra contractum, & iudicium legitimum & extra quælibet casum, in quo proximus damnari patitur, nulla fit iniuria homini. Non Deo, quia licet exterius asseratur in confirmationem veri. Esse autem pecca-

peccatū saltem veniale, omnes affirmant, quia est mendacium, dicere se iurare, cum re vera non iuret is, qui non habet intentionem iurandi.

CAPVT II.

An hæc secunda sententia subiaceat damnationi?

NON EGET SVMMARIO.

8. **D**ifficultas ergo præsentis dissertationis est, an hæc secunda opinio contineatur sub damnatione eius 25. propositionis. In qua quæstione assero, eam secundam opinionem nullo modo comprehendere sub ea damnatione. Quod sic ostendo. Nam Pontifex condemnat propositionem, quæ asserit licitum esse, iurare sine animo iurandi: sed ea opinio non dicit, licitum esse iurare sine animo iurandi: ergo ea non condemnatur à Pontifice. Maior constat ex ipsa propositione damnata. Minor patet, quia peccatum veniale non est licitum: ergo propositio, quæ dicit, aliquam actionem esse peccatum veniale, non dicit esse licitum.

9. Hinc colligitur quantum exorbitet à veritate Filguera citatus §. *Nihilominus*. dum refert pro opinione asserente, esse licitum iurare sine animo iurandi Patrem Castro Palao, P. Lessium, P. Thomam Sanch. Bonacínam, & alios; & consequenter vult, opinionem horum Authorum contineri sub ea damnatione. Et in primis notanda est inconsequentia Filguera, qui cum dicat eos Authores propugnare id vt licitum; in eodem §. refert eos asserere, tantum esse peccatum veniale, quasi dicere aliquam actionem esse peccatū veniale, idem esset ac dicere, illam esse licitam. Et quidem P. Castro Palao loco citato hæc verba habet. [Si iuras sine ani-

mo iurandi, distinguendum est: vel iuras verum, vel falsum. Si iuras falsum; tam in iudicio, quam extra, est peccatum mortale. Si iuras verum; probabile est, esse solum veniale extra iudicium; in iudicio, & in contradiis mortale.] Quod idem eadem claritate docent P. Thomas Sanch. & P. Lessius.

10. Exorbitat etiam Hozes in explicatione huius propositionis 25. n. 3. attribuens P. Thomæ Sanchez, quod dixerit, non esse peccatum veniale, iurare sine animo iurandi, cum in loco quem citat ipse Hozes (lib. 3. sum. cap. 6. num. 10.) doceat oppositum in hæc verba: *Si iurans dicit verum, tunc solum peccat venialiter, quando vult significare se habere iurandi animum: quia est mendacium, & non perniciosum. Secus si id significare nolit, sed quoddam aliud disparatum.* Et circa hoc vltimum possit exemplum in eo, qui asserit iuramentum materialiter, sic: *Dico quod iuro*, vbi solum affirmat quis, se dicere ea verba, *quod iuro*, & verum est, se dicere illa verba. De hoc autem modo dicit, verba quæ refert Hozes: *Ego credo, nec hunc venialiter peccare: quia nullum est mendacium.*

11. Citat etiam Hozes P. Castro Palaum pro eadem assertionem, quod iurare verum sine animo iurandi, nullum sit peccatum, neque veniale. Sed sane oportet accuratius legi Authores, ne illi patiantur calumniam immeritam. Nam de mente P. Castro Palai constat ex verbis proxime relatis, illum perperam allegari pro ea assertionem.

CAPVT III.

Soluantur obiectiones, quæ militant contra secundam opinionem.

SYMMARIVM.

Qui iurat verum sine animo iurandi, aliquid falsum admiscet, sed iuramentum non cadit supra falsum. num. 13.

Quomodo qui iurat sine animo iurandi, iuret ad decipiendum proximū? num. 14 & seqq.

Et quid quando iuramentum cadit supra sensum amphibologicum verū? num. 16.

An qui iurat sine animo iurandi, illudat Diuino testimonio? num. 17. & seqq.

An semper sit peccatum lethale, simulare sanctitatem? deciditur ex S. Thoma. n. 19. & seqq.

An qui orat, ut appareat sanctus, peccet mortaliter. n. 21.

An qui simulat orationem, ut appareat perfectus, peccet mortaliter. Ibidem.

Quomodo hypocrisis sit peccatum lethale? n. 22.

Disparitas inter eum, qui simulate orat, & eum, qui iurat sine animo iurandi. n. 23. & seqq.

12. **Q**uia non solum censeo, eam secundam opinionem inueneri esse à damnatione Pontificis, sed etiam illam esse veram; opere pretium duxi satisfacere obiectionibus, quæ contra ipsam militare possunt. Obijcitur ergo primo. Qui iurat verum sine animo iurandi, mentitur in eo, quod dicit se iurare, cum re vera non iuret; & simul profert exterius iuramentum; sed qui menti-

tur iurans etiam sine animo iurandi, iuxta eam secundam opinionem, peccat mortaliter: ergo qui iurat verum sine animo iurandi, peccat mortaliter.

13. Respondetur concedendo, illum mentiri in eo casu, sed iuramentum non cadit supra mendacium, sed solum supra verum: quare distinguenda est minor: qui mentitur iurans sine animo iurandi peccat mortaliter, si cadat iuramentum supra mendacium, concedo; si cadat supra verum, nego. Si enim in eo casu diceret, *iuro me iurare*, esset peccatum mortale, quia iuramentum caderet supra mendacium.

14. Obijcitur secundo. Qui usurpat iuramentum ad decipiendum proximum, peccat mortaliter: sed qui iurat sine animo iurandi, usurpat iuramentum ad decipiendum proximum: ergo peccat mortaliter.

15. Respondetur eodem modo, esse peccatum mortale, si iuramentum usurpetur ad confirmandam deceptionem mendacem. Si vero non sit ad illam confirmandam, non esse mortale. Qui autem iurat verum sine animo iurandi decipit quidem proximum sine damnificatione illius (de hoc enim casu loquimur) dum dicit se iurare, cum re vera non iuret. Sed quia iuramentum non cadit supra ipsam deceptionem, ideo solum est veniale.

16. Dixi supra deceptionem mendacem, quia aliquando potest cadere eiusmodi iuramentum supra deceptionem non mendacem. Si enim cadat supra sensum amphibologicum verum (non tamen restrictionem mentalem) & sine damno proximi, siue sit cum animo iurandi, siue sine illo, solum erit culpa venialis.

17. Obijcitur tertio. Tunc est mortale, cum Diuino testimonio illudatur: sed qui iurat sine animo iurandi,

randi, Diuino testimonio illudit, cum per fictionem afferat illud, ita ut actu externo illud invocetur, interno autem eius invocationi dissentiat: ergo peccat mortaliter.

18. Respondetur, eam non esse Diuini testimonij illusionem. Hæc enim solum datur, quando Diuinum testimonium affertur in confirmationem falsi, sicut si quis fingeret se orare: nam licet oratio sit actus Religionis, adhuc illum actum fingere, ex genere suo non est mortale.

Filguer.
S. Thom.

19. Instat Emmanuel Filguera citatus ex quadam doctrina S. Thomæ 2. 2. quæst. 111. art. 4. corp. sic arguens: [Si per orationem simulatam curet solum sanctus apparere, peccat mortaliter, quia grauius illudur Deo, cui simulate tribuit cultum debitum ex orationis suppositione: quod etiam contingit in eo, qui iurat sine animo iurandi; nam dumtaxat curat iurans apparere: quod contrariatur Diuino testimonio per illusionem adducto. Unde in quocumque euentu fieri contingat, debet præstari cum animo iurandi, ne Diuinum testimonium illadatur.] Huc vsque Filguera.

20. In quo arguendi modo aliqua veniunt notanda. Primum est, quod cum S. Thomas in eo loco, quem citat is author, expresse dicat, non semper peccare mortaliter eum, qui simulat sanctitatem; is author proponit eam propositionem vniuersalem, quod peccat mortaliter is, qui per orationem simulatam vult apparere sanctus. Audiendus est S. Thomas: *Si autem dicatur hypocrita ille, qui intendit simulare sanctitatem, à qua deficit per peccatum mortale, tunc quamuis sit in peccato mortali, ex quo priuatur sanctitate; non tamen semper ipsa simulatio est peccatum mortale, sed quandoque veniale; quod discernendum est ex fine; qui si repug-*

S. Thom.

nat charitati Dei, vel proximi, erit peccatum mortale, puta, cum simulat sanctitatem, ut falsam doctrinam disseminet, vel ut adipiscatur Ecclesiasticam dignitatem indignus, vel quacumque alia temporalia bona, in quibus finem constituit. Si vero finis intentus non repugnet charitati, erit peccatum veniale, puta, cum aliquis in ipsa fictione delectatur; de quo dicitur 4. Ethicorum, quod magis videtur vanus, quam malus: eadem enim ratio est de mendacio, & simulatione. Contingit tamen quandoque, quod aliquis simulat perfectionem sanctitatis, quæ non est de salutis necessitate: sed talis simulatio nec semper est peccatum mortale, nec semper est cum peccato mortali. Huc vsque S. Thomas.

21. Ex quo colligitur primo, eum, qui orat, ut appareat sanctus taliter, quod solum in ipsa fictione delectatur; qui est casus, de quo loquimur, non peccare mortaliter, sed solum venialiter. Colligitur secundo, etiam non semper peccare mortaliter, sed quandoque venialiter eundem ex eo, quod vltimo loco dicit S. Thomas de illo, qui simulat perfectionem sanctitatis, quæ non est de necessitate salutis. Nam qui simulat orationem, ut appareat perfectus, eam perfectionem simulat, quæ non est de necessitate salutis.

22. Secundum quod notandum venit est, quod illis verbis, *si per orationem simulatam curet solum sanctus apparere*, ea vox, *solum æquiuocationem affert, & male explicat doctrinam*, quam ibi affert S. Thomas: iuxta quam dicit, esse peccatum mortale simulare sanctitatem, scilicet quando taliter simulat, ut expresse nolit habere sanctitatem, quæ consistit in iustificatione. Ita enim ibi loquitur S. Thomas: *In hypocrisi duo sunt, scilicet defectus sanctitatis, & simulatio ipsius. Si ergo hypocrita dicatur*

catur ille, cuius intentio fertur ad utrumque, ut scilicet aliquis non curet sanctitatem habere, sed solum sanctus apparere, sicut consuevit accipi in sacra scriptura; sic manifestum est, quod est peccatum mortale. Sic S. Thomas. Vbi notabis ea verba, cuius intentio fertur ad utrumque. Peccat enim mortaliter, eo quod eius intentio, fertur expresse ad non habendam sanctitatem iustificationis. Quod autem loquatur S. Thomas de sanctitate iustificationis, patet ex verbis immediate sequentibus. Hæc enim subiungit. *Nullus enim totaliter priuatur sanctitate, nisi per peccatum mortale.* In eo autem deficit Filguera, quod cum hæc doctrina S. Thomæ ad peccatum mortale hypocrisis petat utrumque, & quod quis nolit habere sanctitatem, & quod velit apparere sanctus, Filguera videtur eam vocem solum applicare ad hoc secundum, quod velit apparere sanctus.

23. Tertium, etiam si dæremus semper peccare mortaliter eum, qui simulate orat, ut appareat sanctus, nõ inde colligi, quod peccat mortaliter, qui iurat verum sine animo iurandi. Tum quia qui ita iurat, non semper id facit ea intentione, ut appareat iurans. Tum etiam, quia est magna diversitas inter utrumque: primo, quia quod quis velit apparere sanctus, est hypocrisis; quod autem velit apparere iurans, non video quomodo inficiatur vitio hypocrisis. Secundo, quia qui vult videri sanctus, ambitiosus est cuiusdam magnæ excellentiæ; qui autem vult videri iurans, non video quam excellentiam ambiat.

24. Iam vero ad instantiam respondeo distinguendo antecedens cū S. Thomæ: si per orationem simulate curet solum sanctus apparere [si simul eius intentio fertur, ad hoc quod nolit habere sanctitatem iustificationis] peccat mortaliter, concedo [ali-

ter] nego. Sicut etiam nego id, quod subiungitur, quod grauiter illuditur Deus ex ea orationis simulatione in casibus, in quibus iuxta S. Thomam solum peccatur venialiter.

25. Ad id, quod subiungitur, quod qui iurat sine animo iurandi solum curat iurans apparere, assero id esse falsum: quia sæpe potest contingere, quod quis iuret sine animo iurandi, & sine eo, quod eius intentio feratur ad hoc quod appareat iurans. Et dato quod eam intentionem habeat, non est tanta inordinatio, ut propterea ille damnandus sit de peccato lethali.

CAPVT IV.

Aliquæ dubitationes expediuntur.

SYMMARIVM.

Qui narrat iuramentum alterius, quamuis ipse non habeat animum iurandi, ne venialiter quidem peccat. n. 27.

An qui iurat cum amphibologia, comprehendatur sub hac damnatione? num. 28. remissive.

An qui iurat, nihil affirmando, nec negando, contineatur sub hac damnatione? n. 29. & seqq.

Et quid, si habeat consuetudinem iurandi? n. 30.

26. **D**ubitabis primo, an qui narrat iuramentum alterius exprimendo formam iuramenti, quam alter dixit, peccat saltem venialiter; & propositio affirmans, eum non peccare, contineatur sub hac damnatione Pontificis? Et videretur afferenda esse pars affirmatiua. Ideo enim diximus peccare saltem venialiter eum, qui iurat sine animo iurandi.

di, quia profert verba iuratoria sine eo animo: sed qui refert formam iuramenti alterius, profert verba iuratoria, & ipse non habet animum iurandi: ergo peccat saltem venialiter.

27. Dicendum tamen est, cum ex hoc capite non peccare, ne venialiter quidem. Et ratio est: qui profert materialiter verba iuratoria, dum refert iuramentum alterius: & dum materialiter ea profert, non verificatur, quod ipse iurat sine animo iurandi, quia ipse non iurat, neque externe, neque interne. Et hinc patet ad rationem dubitandi.

28. Dubitabis secundo an ille, qui sine restrictione, sed per amphibologiam licitam ait hæc verba: *Dico, me iurare per Crucem* cum ea intentione, ut solum affirmet sed dicere; comprehendatur sub hac damnatione? Respondeo hunc casum pertinere ad disertationem sequentem, ubi de amphibologijs; de quo ibi agendum est.

29. Dubitabis tertio, an qui iurat, nihil affirmando, nec negando, contineatur sub hac damnatione? Multi enim sunt præcipue in Hispania, qui quasi ex prava quadam consuetudine ita frequenter iurant. V.g. *Ne discedas inde, iuro per Christum.* Et tabellarius quidam, cui videbatur, me, dum essem Rector cuiusdam Collegij, apponere in epistolis parvam portationis mercedem, scripsit ad me in quadam cartha hæc sola verba. *Pongase mas porte, iuro à Christo.* Id est: *Apponatur maior portationis merces, iuro per Christum.*

30. Nec dubitamus, esse peccatum mortale, si ea consuetudo talis sit, ut homo paratus sit iurare quidquid in buccam venerit, siue verum, siue falsum. Sic enim peccat mortaliter, quoties iurat cum ea dispositione. Solum ergo est dubium, quando sine tali modo consuetudinis, iurat

quis, nihil affirmando vel negando. Et ratio dubitandi est, quia qui sic iurant, videntur iurare sine animo iurandi, cum nihil affirmet, aut negent.

31. Neque dubitatur, eos peccare saltem venialiter (etsi ad sit scandalum, etiam mortaliter) quia negari non potest, esse irreuerentiam contra nomen Domini.

32. Aliqui existimant, præfatam materiam non contineri sub hac damnatione. Et ratio eorum est: quia ut iuramentum sit sine animo iurandi, necesse est, quod habeatur expressa intentio non iurandi: sed qui ita inconsiderate iurant, nihil affirmantes, neque negantes, non habent eam expressam intentionem, sed proferre volunt ea verba in tota sua significatione, quam habent: ergo non iurant sine animo iurandi. Ergo materia huius casus non continetur sub ea damnatione.

33. Affero tamen, contineri. Nam illud est iuramentum exterius, quod affert indecentiam; & reuera est sine animo iurandi.

DISERTATIO XIX.

Quam sit illi. itum uti in sermone restrictionibus mentalibus? Et quæ praxis tenenda sit in manifestanda, aut celanda veritate?

1. **H**Uc veniunt exponendæ tres propositiones, quas tamquam scandalosas damnavit, & prohibuit Sanctissimus Dominus Innocentius XI. in Decreto supra relato, quæ sunt tenoris sequentis.

2. Vigesima sexta. *Si quis vel solus, vel coram alijs, siue interrogatus siue propria sponte, siue recreationis causa, siue quocumque alio sine iuret,*
se